

NARODY I STEREOTYPY DWADZIEŚCIA PIĘĆ LAT PÓŹNIEJ NOWE GRANICE, NOWE HORYZONTY

WSPÓLNY PROJEKT POLSKIEJ SIECI FUNDACJI IM. ANNY LINDH

4-7 czerwca 2014 r.
Międzynarodowe Centrum Kultury
Kraków

Przypadające na 2014 r. jubileusze dwudziestopięciolecia upadku komunizmu, dziesięciu lat członkostwa Polski w Unii Europejskiej oraz dziesięciolecia działalności Eurośródziemnomorskiej Fundacji Dialogu Kultur im. Anny Lindh zainspirowały członków polskiej sieci Fundacji im. Anny Lindh do podjęcia debaty na temat zmian w postrzeganiu siebie i innych, problematyki tożsamości narodowej i kwestii związanych z dialogiem międzykulturowym. Projekt „Narody i stereotypy 25 lat później” stanowi kolejne wspólne przedsięwzięcie członków sieci, po takich projektach jak: „W poszukiwaniu utraconej Rzeczypospolitej. Polska jedno- czy wielokulturowa?” (warsztaty dla członków w Sejnach i Krzyżowej oraz publikacji „W stronę nowej wielokulturowości”), „Edukacja na rzecz dialogu - materiały edukacyjne” (seria spotkań zwieńczona produkcją multimedialnej publikacji „Swoi – Obcy. Edukacja międzykulturowa w Polsce: materiały”) oraz „Razem na rzecz sprawiedliwej przyszłości” (forum polskiej sieci „Razem na rzecz sprawiedliwej przyszłości: dobre praktyki z zakresu dialogu społecznego o różnorodności, równości i demokracji”).

Celem wspólnego projektu sieci jest zaangażowanie i aktywizacja członków polskiej sieci wokół wspólnego problemu, jakim są trendy międzykulturowe w regionie, kwestia wzajemnego postrzegania się Polaków i Polek oraz ich sąsiadów (tak bliższych jak i dalszych) oraz problematyka różnorodności kulturowej i społecznej w Polsce. W ramach zorganizowanych przez członków polskiej sieci sesji, uczestnicy będą mieli szansę nie tylko pogłębić swoją wiedzę w danym temacie ale także zabrać głos w dyskusji i wymienić się swoimi doświadczeniami. Każda z sesji będzie miała nieco inną formułę, od dyskusji, po prezentację filmu, do wystąpień o charakterze akademickim. Na zaproszenie polskiej sieci specjalnym gościem będzie koordynator szwedzkiej sieci Fundacji im. Anny Lindh, doświadczony trener i animator, który przeprowadzi warsztaty z komunikacji międzykulturowej. W spotkaniu udział wezmą także koordynatorzy greckiej i izraelskiej sieci, co pozwoli polskim organizacjom na poszerzenie kontaktów zagranicznych.

Wspólny projekt polskiej sieci wpisuje się w większe wydarzenie, jakim jest konferencja naukowa wraz z wydarzeniami towarzyszącymi, pt. „Narody i stereotypy 25 lat później. Nowe granice, nowe horyzonty”, zorganizowana przez koordynatora polskiej sieci, Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie. Jedną z sesji konferencji szczególnie mocno wpisuje się w tematykę podejmowaną przez Fundację - debata „Czy mieszkamy nad Morzem Śródziemnym?”. Zajmie się ona tematyką wzajemnych relacji i postrzegania między południowym a północnym brzegiem Morza Śródziemnego. Bazą do dyskusji będzie kolejna edycja *Raportu o trendach międzykulturowych*, przygotowanego przez Fundację im. Anny Lindh. Po raz pierwszy badaniem w ramach raportu objęta została Polska. Konferencja będzie okazją do pierwszej publicznej prezentacji raportu w naszym regionie i udostępnienia go szerszej publiczności, w tym prasie.

Do udziału we wspólnym projekcie wszystkich członków polskiej sieci zapraszają:

FUNDACJA
MCK

Fundacja na rzecz
Różnorodności
Społecznej

Instytut Filologii Słowiańskiej
Uniwersytetu Jagiellońskiego

MIĘDZYNARODOWE
CENTRUM
KULTURY
INTERNATIONAL
CULTURAL
CENTRE

Instytut
kultury
miejskiej

STOWARZYSZENIE
U siebie
At home

Laboratorium Badań
i Działań Społecznych

'Idruma Anna Lindh
Ελληνικό Δίκτυο

קרן אנה לינד
הרשת הישראלית

Anna Lindh-stiftelsen
Svenska Nätverket

Program wspólnego projektu polskiej sieci Fundacji im. Anny Lindh
5-7 czerwca, 2014 r.
Międzynarodowe Centrum Kultury
Rynek Główny 25, Kraków

5 czerwca		
9:00 – 10:30	Stereotypy (narodowe, etniczne, religijne) a współpraca na rzecz rozwoju gospodarczo-społecznego. <i>INTERKULTURALNI PL</i>	Nie wolno się brzydko bawić. Syndrom ofiary jako wciąż żywe podłoże do stereotypowego widzenia Niemca i Polaka. <i>Stowarzyszenie „U siebie-At home”</i>
14:00 – 15:30	Intercultural communication workshop. <i>Koordynator szwedzkiej sieci Fundacji im. Anny Lindh</i>	Herstoria metodą zapobiegania stereotypizacji kobiet. <i>Instytut Kultury Miejskiej</i>
6 czerwca		
9:00 – 10:30	Wielokulturowa przeszłość miasta a współczesny dialog międzykulturowy. <i>Fundacja „Soc-Lab”</i>	Stereotypy polsko-czeskie, wizerunek Polaków w Czechach, Czechów w Polsce. Projekty edukacyjne mające na celu przełamywanie stereotypów. <i>Centrum Inicjatyw UNESCO</i>
14:00 – 15:30	„Małe” literatury – stereotyp, autostereotyp, rzeczywistość. <i>IFS UJ</i>	Kim jest „Inny” w Polsce? Cudzoziemiec, narodowiec, lewak, pedał? <i>Fundacja na rzecz Różnorodności Społecznej</i>

Opisy sesji:

Stereotypy (narodowe, etniczne, religijne) a współpraca na rzecz rozwoju gospodarczo-społecznego

Proponowana tematyka panelu odnosi się do szerokiego i dość chętnie podejmowanego obecnie zagadnienia uwarunkowań rozwoju. Współpraca na rzecz rozwoju wywołuje wiele kontrowersji i jest często podejmowanym tematem dyskusji w środowisku naukowym. Tym nie mniej nadal brakuje odpowiedzi na pytania dotyczące jej uwarunkowań, szczególnie w kontekście efektywności. Pomoc rozwojowa dla Azji czy Afryki najczęściej bywa analizowana z perspektywy ekonomii, rzadziej nauk politycznych. Niewiele mówi się o pomocy w kontekście uwarunkowań społecznych czy kulturowych. Z tego względu warto zastanowić się czy i jeśli tak to jak (i w jakim stopniu) stereotypy (narodowe, etniczne, religijne) wpływają na współpracę na rzecz rozwoju? Temat trochę kontrowersyjny, ponieważ już samo pomaganie wywołuje sporo emocji. Nie ma bowiem prostych odpowiedzi na pytania: czy pomagają? jak? i komu? Warto zatem rozważyć czy nie myślimy czasem przy tym wszystkim stereotypowo? I zastanowić czy w pomaganiu mieszkańcom Globalnego Południa sugerujemy się czasem stereotypami i czy zawsze niosą one negatywny przekaz? Może niekoniecznie?

Prowadzenie: dr Katarzyna Jarecka-Stępień

Panelistki:

- dr Urszula Markowska Manista (adiunkt w Katedrze Podstaw Pedagogiki, na Akademii Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej w Warszawie)
- dr Oliwia Umurerwa Rutazibwa, (wykładowczyni European and International Development Studies, School of Languages and Area Studies, University of Portsmouth, Wielka Brytania)

Tematyka panelu jest wynikiem czteroletniej pracy nad projektem „Nie wolno się brzydko bawić”, dotyczącym historii, ale odczytywanej w kontekście teraźniejszym. W trakcie panelu zaprezentowane zostaną fragmenty filmu dokumentalnego „Nie wolno się brzydko bawić” (reż. U. Sochacka, prod. Stowarzyszenie „U siebie-At home”, koprod. TVN S.A.; fin. Polski Instytut Sztuki Filmowej i Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej) a także wyniki wieloletnich zawodowych doświadczeń członków zespołu projektowego oraz wspólnej pracy nad projektem. Z jednych i drugich wynika, że „lepiej” czujemy się jako ofiary, niż agresorzy. Ten niby prosty proces zachodzi na poziomie podświadomym, ukrytym, ale jego skutki obserwujemy jako nasze zahamowania, nastawienia, uprzedzenia wobec tzw. „innego”. Nasza potrzeba bycia ofiarą automatycznie generuje potrzebę posiadania wroga, przeciwnika, tego „innego” od nas.

Gdy zaczynałam realizować film „Nie wolno się brzydko bawić”, obawiałam się, że zabieram się za temat mocno nieaktualny. Zawsze słyszałam: - „Znowu ta wojna? Dajmy spokój z tą wojną. Idźmy do przodu!” W miarę konfrontowania się z trudną historią hitlerowskiego obozu dla dzieci i młodzieży przy ulicy Przemysłowej w Łodzi, zaczęłam podejrzewać, że nasza gotowość do odejścia od tematyki II wojny światowej to nie wysoki poziom naszego rozliczenia z nią, ale raczej bezradność. „Zaśnięcie”, emocjonalny paraliż, wypieranie zbyt trudnych emocji, dezorientacja w czasie i przestrzeni dot. odpowiedzialności za przeszłość, a przede wszystkim przywiązanie do roli ofiary. Mam na myśli Polaków i Niemców, bezpośrednie ofiary wojny i następne pokolenia. Transgeneracyjny przekaz traumy... Czy to możliwe, że coś, co zdarzyło się dawno temu, daleko stąd, komuś innemu, ma wpływ - na nas - tu i teraz? (Urszula Sochacka)

Prowadzenie: Urszula Sochacka

Paneliści:

- prof. Imbke Behnken (Uniwersytet we Frankfurcie; współtwórczyni archiwum dziecięcych świadectw, przy Uniwersytecie w Siegen)
- Barbara Dudek (licencjonowana przewodniczka po Krakowie, specjalizująca się w oprowadzaniu grup z Niemiec)
- dr Krzysztof Szwejca (psychiatra, jeden z nielicznych specjalistów zajmujących się transgeneracyjnym przekazem powojennej traumy)

The workshop will be about identity, culture and strategies to deal with intercultural conflicts. We will start by defining “culture”, make an exercise about group identity and use the theory and the experience to discuss aspects of culture and identity. The second part of the workshop will focus on strategies for dealing with intercultural conflicts building on a model by Thomas Jordan. The theoretical framework for the workshop is based on “Cultures and Organizations” (Hofstede), “On Identity” (Malouf) and lectures at the University of Gothenburg (Jordan).

It will be a highly interactive setting blending theory, exercises, discussions and storytelling. The focus is to curiously explore the "other perspective" – of our neighbors and in ourselves.

Workshop leader: Patrick Gruczkun, coordinator of the Anna Lindh Foundation Swedish network, experienced intercultural trainer in Europe and Africa, working with a wide range of client NGOs, companies and schools.

Panel dyskusyjny zaprezentuje dokonania polskich projektów herstorycznych (z ang. "her story" – „jej historia”, w przeciwieństwie do "his story" – „jego historia”): pomorskiej Metropolitanki, Krakowskiego Szlaku Kobiet i Łódzkiego Szlaku Kobiet.

Herstoria opowiada o roli kobiet w historii, pomijanej w akademickich, szkolnych oraz codziennych rozmowach. Podczas dyskusji zastanowimy się, czy może być metodą zapobiegania stereotypizacji kobiet.

Gościnią spotkania będzie Fatima Outaleb, z organizacji kobiecej L'Union de l'Action Feminine / The Union of Women's Action z Maroko.

Panelistki:

- Dr Izabela Desperak, Łódzki Szlak Kobiet, Kolektyw Kobiety znad Łódki
- Anna Miler, grupa Metropolitanka, Stowarzyszenie Arteria
- Barbara Borowiak, grupa Metropolitanka, Fundacja Centrum Zmiany Społecznej
- Anna Urbańczyk, Instytut Kultury Miejskiej, grupa Metropolitanka
- Ewa Furgał, Krakowski Szlak Kobiet, Fundacja Przestrzeń Kobiet
- Fatima Outaleb, L'Union de l'Action Feminine / The Union of Women's Action

Iza Desperak – socjolożka, adiunkt w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Łódzkiego, zajmuje się między innymi stereotypami i dyskryminacją (praca doktorska *Stereotypizacja ról kobiecych w perspektywie praktyk dyskryminacyjnych na rynku pracy*); działaczka na rzecz równości i niedyskryminacji, uczestniczka działań na rzecz włączania wykluczonych (defaworyzowanej młodzieży „Praktyka – Zatrudnienie – Rozwój” OHP, mieszkańek enklaw biedy (GRIP); trenerka antydyskryminacyjna i autorka programów edukacji równościowej (II nagroda w konkursie „Media równych szans”, członkini kolektywu Kobiety znad Łódki przywracającego pamięć o mieszkankach wielokulturowej Łodzi, między innymi przez Łódzki Szlak Kobiet.

Anna Miler – kulturoznawczyni, politolożka, doktorantka Filologicznych Studiów Doktoranckich na Uniwersytecie Gdańskim. Pracuje w Projektorni Gdańskim Archipelagu Kultury, jest członkinią zarządu i koordynatorką projektów w Stowarzyszeniu Arteria. Współtwórczyni projektu Metropolitanka, autorka trasy strajkowej po terenach dawnej Stoczni Gdańskiej i współautorka audioprzewodnika "Stocznia jest kobietą".

Anna Urbańczyk – koordynatorka projektów społecznych i edukacyjnych w Instytucie Kultury Miejskiej, członkini grupy społecznej Metropolitanka, współautorka stoczniowej trasy Artystki, trenerka i ekspertka równościowa.

Ewa Furgał – współautorka programu Krakowski Szlak Kobiet, redaktorka pięciu tomów "Przewodniczki po Krakowie emancypantek", herstoryczna edukatorka. Członkini Zarządu Fundacji Przestrzeń Kobiet.

Wielokulturowa historia miast bywa niekiedy balastem czy "białą plamą" niewiedzy, zwłaszcza w relatywnie homogenicznych pod względem etnicznym krajach, takim jakim obecnie jest Polska. Dopiero w warunkach demokratycznych wielokulturowa przeszłość mogła stać się w Polsce podstawą

budowania nowych tożsamości miasta w oparciu o historyczne zróżnicowanie etniczne. Pytaniem ważnym obecnie jest na ile doświadczenie wielokulturowości w przeszłości może stać się podstawą do budowania otwartości i tolerancji wobec współczesnego zróżnicowania? W jaki sposób różne kraje sięgają po przeszłość, po społeczną pamięć kontaktów międzykulturowych w budowaniu silnego lokalnego kapitału społecznego czy nowej miejskiej tożsamości? W jaki sposób trudne, traumatyczne wydarzenia z przeszłości mogą zostać "przepracowane" i wpłynąć pozytywnie na obecne relacje międzygrupowe? W jaki sposób "praca na pamięci" może zmniejszać niechęć wobec odmiennych.

Prowadzenie: dr Katarzyna Sztop-Rutkowska

Paneliści:

- Prof. Maria Lewicka (Katedra Psychologii Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego)
- Krzysztof Czyżewski (Ośrodek „Pogranicze”)

Stereotypy polsko-czeskie, wizerunek Polaków w Czechach, Czechów w Polsce. Projekty edukacyjne mające na celu przełamywanie stereotypów.

Dyskusja w ramach sesji będzie dotyczyła problemu przełamywania nieprawdziwych stereotypów o sąsiadach, zachęcania sąsiadów z dwóch stron granicy do tego, żeby częściej je przekraczać i poznawać kulturę i język sąsiadów. Bazą do rozmowy będą doświadczenia płynące z realizacji projektu „Projekt PoláCzek – jesteśmy sousede”, który ma na celu przełamanie negatywnych stereotypów na temat Polaków w Republice Czeskiej w szczególności w Libereckim Kraju. W trakcie projektu organizowane jest wiele sąsiedzkich działań kulturalnych (koncerty, pokazy filmów, happeningi, warsztaty) skierowanych do młodych ludzi. Wydarzenia te realizowane są przez multiplikatorów z Polski i Czech, którzy biorą udział w tygodniowym intensywnym szkoleniu, w ramach którego uczą się realizować działania sąsiedzkie, tak aby służyły one przełamywaniu stereotypów, a nie ich potwierdzaniu. Więcej o projekcie: www.polaczek.cz

Prowadzenie: Piotr Dobrosz

Paneliści:

- Katarzyna Szajda (doktorantka specjalizująca się w stosunkach polsko-czeskich)
- Damian Drużkowski (koordynator projektu PolaCzek)

„Mała” literatury – stereotyp, autostereotyp, rzeczywistość

Co znaczy „mała” literatura? Czy to pojęcie stworzone przez dość dziś nieaktualny akademicki kolonializm? A może zostało ufundowane na przekonaniu grupy czytelników o specyficznym charakterze literatur tworzonych w językach o mniejszym terytorialnie zasięgu, stawiającym je w opozycji do literatur „dużych”, ogólnodostępnych, tym samym mniej ciekawych? Panel poświęcony będzie rozmowie na temat tego jak stereotyp małej literatury funkcjonuje w kulturach słowiańskich (m.in. bułgarskiej, chorwackiej i ukraińskiej), czy ich przedstawiciele i badacze używają tego określenia w stosunku do innych kultur (jeśli tak - do których?) oraz na ile wpływa ono na postrzeganie własnej kultury. Zastanowimy się także nad politykami wydawniczymi i przekładowymi oraz ich roli w obalaniu/ aktywizowaniu tego stereotypu.

Prowadzenie: dr Magdalena Pytlak

Paneliści:

- prof. dr hab. Maria Dąbrowska-Partyka (Instytut Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego)
- dr Lidia Stefanowska (Katedra Ukrainistyki Uniwersytetu Warszawskiego)

Kim jest dzisiaj "Inny" w Polsce? Cudzoziemiec, narodowiec, lewak, pedał?

Podczas panelu poszukamy z rozmówcami i rozmówczyniami odpowiedzi na jedno z głównych pytań przyświecających głównej konferencji: co przez ostatnie dwadzieścia pięć lat zmieniło się w naszym myśleniu o sobie i innych, tych niegdyś dalekich, a dziś coraz bardziej bliskich? Poszukiwanie i postrzeganie „Innego” powiązane jest z kluczowymi procesami i wydarzeniami ostatnich lat: demokratyzacją, zbliżeniem z Zachodem, migracjami, negocjowaniem wspólnej przestrzeni dla nowych wartości oraz próbami rewizji i redefinicji pojęć konstruujących tożsamość narodową. W tych procesach będziemy się przyglądać obrazowi „Innego”, stereotypom i uprzedzeniom wobec różnych grup defaworyzowanych i ich społecznym (i politycznym) funkcjom oraz tym, co nam taka diagnoza może obecnie powiedzieć o tożsamości „polskości”. Chcielibyśmy zastanowić się, jak etos Polski wielonarodowej można odróżnić od Polski wielokulturowej, oraz Polski różnorodnej. Osią do poszukiwań "Innego" oraz relacji z "Innym" będą wydarzenia ostatniej dekady, w tym wstąpienie do Unii Europejskiej i obchody święta niepodległości 11 listopada.

Prowadzący: Jan Świerszcz

Paneliści: (do potwierdzenia) dr Michał Bilewicz, dr Agnieszka Graff, Katarzyna Kubin